ג: כיצד העדים פרק ראשון מכות

איכא דאמרי המלוה חבירו (בשטר) לעשר שנים אין שביעית משמטתו. אומר ר"מ דהלכה כליעזר נתרל דה"נ מתני' מסייע ליה וקשיא לליעזר קמא (מ) ובאזהרות הגיה ר"מ (מ) זמן עשר (כ)(כסף) כי יגוע ולא במשפט בתלי ימיו יעזבנו:

המוסר שטרותיו לב"ד. פירש הקונטר' דהיינו פרוזבול ולא נראה דהא במסכת שביעית (פ"י מ"ב) תני המוסר שטרותיו לב"ד והדר קתני פרוזבול אינו משמט אלמא תרי מילי נינהו לכך נראה דתרי מילי נינהו ומוסר שטרותיו לב"ד מקלורייתא אינו משמט:

ושמואל אומר אין לו עליו אונאה. וא"ת מי דמי הכא השביעית ודאי עקר אבל התם מי יימר דעקר כדאמרי' בהזהב (ב"מ דף נא:) (שמא לא יהא בו אונאה) וי"ל דה"ק מי יימר דעקר שמא יפרע לו קודם:

על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה. פי' הקונטרס על מנת כו' כלומר אני מבטיחך מאונאה שאין בו והרי יש בו אונאה דהוא מקח טעות שכתם (ג) ולא נראה דהיכי מדמה ה"ג על מנת שלא תשמטני שביעית שביעית משמטת והתם לא שייך טעמא דמקח טעות ולכך פי' רשב"ם ע"מ שאין בו אונאה משמע שלא יחול איסור לאו דלא מוגו על המקח וע"כ הוא חל שאין יכול לבטל (ג) מאותה אונאה ע"מ שאין לך עלי אונאה כלומר שלא תתבע לי האונאה אלא תמחול לי תנאו קיים וה"נ על מנת שלא תשמט שביעית כלומר שלא יחול איסור שביעית אם אקח ממך אחר השמטה שביעית משמטתו והשתא ניחא שהן שוין: אמר

ואע"ג דהשתא לא קרינן ביה [1]לא יגוש סוף אתי לידי לא יגוש מתיב רב כהנא אומדים כמה אדם רוצה ליתן ויהיו אלף זוז בידו בין ליתן מכאן ועד ל' יום ובין ליתן מכאן ועד עשר שנים ואי אמרת שביעית משמטתו כולהו נמי בעי שלומי ליה אמר רבא הב"ע במלוה על המשכון ובמוסר שטרותיו לב"ד דתנן [2]המלוה על המשכון [3]והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין איכא דאמרי א"ר יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים [4]אין שביעית משמטתו ואע"ג דאתי לידי לא יגוש השתא מיהא לא קרינן ביה לא יגוש אמר רב כהנא אף אנן נמי תנינא אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויהיו אלף זוז בידו בין ליתן מכאן ועד ל' יום ובין ליתן מכאן ועד עשר שנים ואי אמרת שביעית משמטתו כולהו נמי בעו שלומי ליה אמר רבא הב"ע במלוה על המשכון ובמוסר שטרותיו לב"ד דתנן המלוה על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין ואמר רב יהודה אמר שמואל האומר לחבירו ע"מ שלא תשמטני שביעית שביעית משמטת לימא קסבר שמואל מתנה על מה שכתוב בתורה הוא [5]וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל והא איתמר [6]האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה רב אומר [7]יש לו עליו אונאה ושמואל אומר אין לו עליו אונאה הא איתמר עלה [8]אמר רב ענן לדידי מפרשא [9]ליה מיניה דשמואל על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה שלא תשמטני בשביעית אין שביעית משמטתו ע"מ שלא תשמטני שביעית שביעית משמטתו תנא [10]המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום סבר רבה בר בר חנה קמיה דרב למימר ה"מ במלוה בשטר דלא עבד איניש דטרח דכתב שטר בציר מתלתין יומין אבל מלוה על פה לא אמר ליה רב הכי אמר חביבי [11]אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה תניא נמי הכי המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה אמר ליה שמואל לרב מתנה [12]לא תיתיב [13]אכרעיך עד דמפרשת לה להא שמעתא מנא הא מילתא דאמור רבנן המלוה את חבירו סתם אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום אחד המלוה בשטר ואחד המלוה על פה א"ל דכתיב [14]קרבה שנת השבע שנת השמטה ממשמע שנאמר קרבה שנת השבע איני יודע שהיא שנת שמטה אלא מה תלמוד לומר שנת השמטה לומר לך [15][יש] שמטה אחרת שהיא כזו ואיזו זו המלוה את חבירו סתם שאינו רשאי לתובעו בפחות משלשים יום [16]דאמר מר שלשים יום בשנה חשוב שנה [17]ואמר רב יהודה אמר רב [18]הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת מתקיף לה רב כהנא וכי מה בין זה למגופת חבית א"ל זה חבור וזה אינו חבור ואמר רב יהודה אמר רב [19]שלשת לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב של יין ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו מתקיף לה רב כהנא וכי מה בין זה למי צבע דתנן [20]ר' יוסי אומר [21]מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין א"ל רבא התם מיא דצבעא מקרי הכא חמרא מזיגא מקרי ודתני רבי חייא הורידו את המקוה אמר רבא לא קשיא הא רבי יוחנן בן גורי הא רבנן דתנן [22]שלשת לוגין מים חסר

ואע"ג דהשתא לא קרינן ביה לא יגוש שהרי אם כן שביעית נמי אינו יכול לא אמרי' כיון דלא קרינן ביה לא יגוש לא קרינן ביה [23]שמוע דסוף אתי לידי לא יגוש והכי משמע ביה קרא לא יגוש ולא במשפט בתלי ימיו יעזבנו: **מוסר שטרותיו לב"ד.** הוא פרוזבול שהתקין הלל שכתוב בו מוסרני לכם פלוני ופלוני הדיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה [24]: **אין משמיטין.** דלא קרינן ביה לא יגוש שהרי אינו תובע כלום: **לדידי מיפרשא לי כו' אין לו עליו אונאה.** שהמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים ואם אמר לו ע"מ שאין בו אונאה אין זה מתנה שימחול לו אונאתו אלא הוא התנה עמו שאינו אונאה במכר זה והרי אנו רואים שיש בו אונאה ובהאי מילה שמואל דיש לו עליו אונאה. ה"נ אם אמר לו [25]ליה הלוני על מנת שלא תשמטני אתה בשביעית תנאי הוא זה ואע"פ שהתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים אבל אם אמר לו על מנת שלא תשמטני שביעית השביעית אינה מקורה בידו להתנות שלא תהא השביעית משמטת לפיכך אין כאן תנאי: **תביבי.** תרגום של דודי. רבי חייא אמי אביו היה: **שפוא כזו.** שקרויה שנה: **הפוסח בית הצואר.** שעשה פה לחלוק חדש: **חייב.** שתיקן כלי. האי דנקט לה הכא משום דאמר רב יהודה לעיל המלוה את חבירו לעשר שנים כו' ואותביה רב כהנא נקט נמי לגוהו הנך מילי דשמעתין דאמריתו רב יהודה ואותביה רב כהנא: **וכי מה כין זה למגופת החבית.** דאמרינן בפרק חבית שנשברה (שבת דף קמו.) דמתיז ראשה בשבת בסייף לפתוח את החבית: **זה.** דבית הצואר היה מיכוד הלכך פתח מיקון חדש הוא זה אבל המגופה אע"פ שהיא טוחה על פי החבית בטיט אין זה מיכוד והוה לה כפתוחה ועומדת: **חסר קורטוב.** לא גרסינן בכל יהודה: **לא פסלוהו.** זל כתר חזותא ויין אינו פוסל את המקוה ופסול מקוה במים שאובין מדרבנן הוא: **ופסלי ר' חייא.** שלשת לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה: **הורידו את המקוה.** מהכשרו לפסול: **הא ר' יוחנן בן גורי.** רב כרבי יוחנן בן גורי דאזיל בתר חזותא: חסר

מסורת הש"ס

א) שביעית פ"י מ"ב ניטין ל:, ב) [קידושין יט: וש"נ], ג) ב"מ נא, כתובות פד., ד) [כ"מ ב"ק ל:], ה) פ"א לי. ו) [תוספת' דב"מ פרק י], ז) [קידושין לי: וש"נ], ח) [עמ"ש תוס' מיר כל: בד"ה אמר שמואל וכו' פירוש על זה], ט) גירסת מהר"ם, י) ר"י ה: [נדה מד: מה.], כ) שבת מח., ל) שירוזלמי פט: מקולאי פ"ז מ"ג, מ) תוספ' כו. מקוואות פ"ז מ"ה, נ) [דברים טו], ס) [שביעית פ"י מ"ד], ע) רש"ס המלוה ע"מ, פ) [יומה מבואר כתוס' דב"ב קמה: ד"ה ואין השביעית פי'], צ) רש"ל מ"ש, ק) רש"ל.

תורה אור השלם

1. וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֶּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא יִגֹּשׂ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לַיְיָ׃
דברים טו ב

2. הַשְּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עֲלֶיךָ אֶל יְיָ וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃
דברים טו ט

מוסף רש"י

על מנת שאין לך עלי אונאה. על מנת שאין לך עלי דין אונאה אמסור לך מקח זה (כתובות פד.), יש לו עליו אונאה. דממנה על שלא תוהה הוא אל תוגו (שם). על מנת שאין בו אונאה. אם אמר בלשון זה אין זה לשון מחילת אונאה אלא לשון תגיעת אונאה, דעל מנת שאין בו אונאה אמר והרי יש בו אונאה טעות נמי הרי ואם רצה לחזור מחר לגמרי (ב"מ נא:). הפותח בית הצואר. של תליק לכתחילה, חייב חטאת. דהשתא קמסרי ליה מנא וחייב משום מכה בפטיש והייתו נמר מלאכה (שבת מח.). מה בין זו למגופת חבית. דתנן (שם קמו.) תניא אדם מתיז ראשה בסייף ומתיז את ראשה בסייף ומניחה לפני הטרכיס (שם מח:). וזה אינו חיבור. מגופה אינה מן החבית עצמו ואע"פ שדוקק בו אינו משוי מיטוי שהרי ליעגל עומדת, אבל כשנתרג מלו מיטוי (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

עין משפט נר מצוה

ד א מי' פ"ט מהל' שמיטין הל' יד סמג עשין קמט טוש"ע ח"מ סי' מז סעיף ב וסעיף יב: **מז ב** מי' שם הל' טו טוש"ע שם סעיף יח: **מז ג** מי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף י: **יז ד** מי' פ"ו מהלכות גזילה הלכה ט: סמג עשין מח טוש"ע ח"מ סי' לח סעיף ה בהג"ה: **יח ה** מי' פ"ג מהלכות מכירה הל' ג סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף כא: **יט ו** מי' פ"ט מהל' שמיטין הל' י סמג עשין מז טוש"ע ח"מ סי' מז סעיף ט: **כ ז ח** מי' פ"ג מהל' מלוה הלכה ט: סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' עג סעיף ח: **כא ט** מי' פ"י מהל' שכנים הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סי' שז סעיף ג: **כב י** מי' פ"ז מהל' מקוואות הלכה י סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רל סעיף כג: **כג כ** מי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף כד וסעיף כה:

הגהות הב"ח

(מ) תוס' ד"ה ליכא כו' קמא ובאזהרות הגיה: (כ) ד"ה על כו' שכתם לו ולא: (ג) באה"ר לבטל תלאו מאותה:

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לי' שנים אין שביעית משמטת ואע"ג דאחר עשר שנים אתי לידי לא יגוש השתא מיהא לא קרינן ביה לא יגוש. ומפיינא ליה מהא דתנן אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויהא בידו אלף זוז כין ליתנם מיכן עד שלשים יום ובין ליתנם מיכן ועד עשר שנים ואי אמרת המלוה לעשר שנים שביעית משמטתו כולהו אלף זוז בעי לשלומי דהא אי אפשר לעשר שנים בלא שמיטה. ודחה [1] רבה ואמר מתני' במלוה על המשכון או במוסר שטרותיו לב"ד דכי האי גוונא (המלוה לעשר שנים) אינו משמט דתנן המלוה את חברו על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמטין. ואמר רב יהודה אמר שמואל המלוה את חברו על מנת שלא תשמטני שביעית כו'. ואסיק' אמר רב ענן לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה על מנת שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה. הכא נמי על מנת שלא תשמטני שביעית אין שביעית משמטתו שביעית משמטתו [2] תניא המלוה את חברו סתם אין רשאי לתובעו פחות מל' יום אחד מלוה בשטר ואחד מלוה על פה. מנא הני מילי מדכתיב קרבה שנת השבע איני יודע שהיא שנת השמטה מה ת"ל שנת השמטה אלא יש לך שמטה אחרת שמשמטת בשנת השבע ואיזו היא זה המלוה את חברו סתם שאין רשאי לתובעו פחות מל' יום שתן חשובין כשנה דאמר מר שלשים יום בשנה חשובים שנה: אמר רב הפותח בית הצואר בבגד בשבת חייב חטאת. ואינו דומה למגופת החבית שמותר כי זה חיבור ומגופת החבית אינה חיבור. אמר רב ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין (ומראהו) (ומראיהן) כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו. ולא דמו לבי צבע דפוסלין בג' לוגין דהתם מיא דצבעא מיקרו והכים הן שפוסלין המקוה הכא חמרא מזיגא מיקרי. איני והתני ר' חייא הורידו את המקוה. כלומר ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין הורידו את המקוה מהבשירו. ופירק רבא רב דאמר רבי יוחנן בן גורי הר' חייא כרבנן דתנן (בתוספתא פ"ז מ"ה) ג' לוגין

ל) לפנינו הגיגרפא רבא: ב) כ"ה גירסת רבינו וה"ג דפל מנת שלא תשמיטנו (נכנון הפעיל), שביעית הוא כלומר אמר על מנת שלא תשמיטנו אתה הלוה לא תחוב בשביעית. כי שביעית הוא כמו בשביעית כדמתיב והשביעית תשמטנה (שמות כג ילא):